

توسعه پایدار شهری

گفتگو با آقای مهندس محمد هادی حیدرزاده، مشاور شهردار تهران در امور محیط زیست و رئیس ستاد محیط زیست و توسعه پایدار شهری

که هم در بعد مذهبی و هم در بعد ملی این موضوع در نظر گرفته شده است. به طور مثال در گذشته ضرب المثل هایی در این باره وجود داشته که از آن جمله می توان به «دیگران کاشتند و ما خوردیم، ما می کاریم و دیگران می خورند»، اشاره نمود.

چیزی که ملاک است و ما برآن تاکید داریم این است که نباید حتماً فقط برای نسل آینده حفظ شود، بلکه تعریف توسعه پایدار، رفاه حال نسل فعلی هم می باشد. باید در برنامه ریزی ها رفاه نسل فعلی با در نظر گرفتن نسل آینده صورت بگیرد.

۲. فعالیت های انجام شده در ارتباط با توسعه پایدار شهری در گذشته چگونه بوده است؟

شهرداری تهران از گذشته به نام بلدیة بوده و تا به حال، به علت این که مشغول برطرف کردن مشکلات روزمره مردم و شهر بوده، نتوانسته به مقوله توسعه پایدار بپردازد.

از زمان مدیریت آقای دکتر قالیباف و به خاطر دیدگاه دانش محور ایشان، این موضوع اهمیت داشته و توسعه پایدار و برنامه ریزی های آن را در سرلوحه کار خود قرار دادند و اعتقاد داشتند که توسعه پایدار شهری برآزنده مردم شریف تهران است و در مشورتی که ابلاغ شد شعار شهرداری «توسعه پایدار شهری، دستاورد مدیریت دانش محور» می باشد. یعنی ما اعتقاد داریم که هدف غایی ما باید در

توسعه پایدار شهری در دوره پسا مدرن (بعد از پست مدرنیسم)، دارای جنبه های گوناگونی است، اما بر جنبه زیست محیطی آن تاکید شده است.

رویکرد های اکولوژیکی عمدتاً در جهت حفاظت منابع طبیعی و آشتی دادن انسان مدرن و طبیعت در فضای شهری مطرح شده است. این در حالی است که توسعه پایدار منحصر به مسایل زیست محیطی نیست، بلکه جنبه های سیاسی، اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی آن نیز دارای اهمیت زیادی است.

براین اساس توسعه پایدار شهری توسعه انسانی پایدار را نیز به همراه می آورد که به شکل گیری سرمایه اجتماعی و ایجاد عدالت اجتماعی مدد می رساند. مفهوم پایداری در توسعه با بستر سازی برای افزایش رفاه شهروندی ممکن می شود که بهبود زیر ساخت ها و مسکن شهری و توزیع متناسب و عادلانه تسهیلات و خدمات شهری را به همراه دارد.

از این رو، برای آشنا شدن بیشتر با فعالیت های شهرداری تهران در ارتباط با توسعه پایدار شهری، گفتگویی با آقای مهندس محمد هادی حیدرزاده، مشاور شهردار تهران در امور محیط زیست و رئیس ستاد توسعه پایدار شهری انجام گرفته است که به شرح زیر می باشد:

۱. دیدگاه شما در رابطه با توسعه پایدار شهری چیست؟

توسعه پایدار دارای یک تعریف عمومی است که عبارتست از استفاده بهینه از منابع، هم برای نسل حال و هم آینده می باشد. این تعریف بیان گر این است

مدیریت شهری توسعه پایدار باشد و هم باید ابزار لازم آن که مدیریت دانش محور است را داشته باشیم. این بدین معنی است که دانش پژوهان و نخبگان یکی از ابزارهای اصلی برای رسیدن به توسعه پایدار هستند.

فعالیت هایشان مطالعات فنی، اقتصادی و اجتماعی و زیست محیطی داشته و در ساختارهایشان بحث توسعه پایدار داشته باشند، نشان دهنده پیشرفت کار و گرفتن نتایج مثبت در ابتدای کار است. گرچه اعتقاد داریم که طرح جامع شهر تهران در حقیقت به زودی در شورای عالی طرح سازی تصویب می شود، در آن تعیین جانمایی کاربری ها و حریم شهری و مواد دیگر در نظر گرفته شده، می توانند دستاورد مقوله توسعه پایدار باشد. الزامات توسعه پایدار شهری این است که برنامه جامع شهری داشته باشیم که کم کم براساس طرح های جامع شهری و غیره به آن برسیم.

۴. آیا شهرداری تهران از مشارکت های مردمی در بحث توسعه پایدار استفاده می نمایند؟

ما در حقیقت استفاده از مشارکت های مردمی را در قالب توسعه پایدار اجتماعی می بینیم. اگر بخواهیم توسعه پایدار را به صورت فرابخشی ببینیم شامل حوزه اقتصادی، اجتماعی، زیست محیطی است. در بخش اجتماعی این فضا، ما اعتقاد داریم که باید به یک پایداری در حوزه اجتماعی در دکتترین توسعه پایدار برسیم، باید مشارکت شهروندی را جذب کنیم. در چند حوزه این کار را شروع کردیم:

- ۱- حوزه نخبگان: استفاده از نظرات دانشگاهی ها
- ۲- تشکل های زیستی: ارتباط با تشکل های زیست محیطی به صورت آموزش و فرهنگ سازی در زمینه توسعه پایدار

در شهرداری فعالیت ها به صورت ساختاری و محتوایی تقسیم بندی شده است. در بعد ساختاری شامل ستاد توسعه پایدار است (هدف پیاده شدن ادبیات توسعه پایدار شهری می باشد). در بعد محتوایی علاوه بر منشور علمی که براساس توسعه پایدار تدوین شده، در مطالعات و برنامه ریزی شهر تهران، تشکیل دپارتمان توسعه پایدار در زمینه توسعه پایدار، توجه به استاندارد سازی (استاندارد ISO 14000 و یا استاندارد کیفیت) که در ماموریت ها لحاظ شده است، را می توان نام برد.

همچنین الزام در انجام مطالعات امکان سنجی و مکان یابی پروژه ها در زمینه های اجتماعی، اقتصادی، فرهنگی، زیست محیطی و فنی در تمام فعالیت های خدماتی و عمرانی مد نظر شهرداری است. تمام این فعالیت ها نشان می دهد در کنار خدماتی بودن فعالیت شهرداری، ادبیات توسعه پایدار نیز مد نظر است. گرچه این فعالیت ها، پله اول از یک نردبان بسیار طولانی است.

۳. آیا نتایج به دست آمده رضایت بخش بوده است؟

به علت این که این فعالیت ها تقریباً از ۲ سال پیش شروع شده و در ابتدای کار هستیم، هنوز نتایج بسیار خوبی به دست نیاورده ایم ولی همچنین که این فعالیت ها شروع شده و در حال پیشرفت است، رضایت بخش است. نتایج کار، را باید در حوزه های تصمیم گیری و تصمیم سازی جستجو کنیم. همین که مدیران شهری با تمام مشکلاتشان توجه می شوند که باید برای

۳- شورا یاران یا معتمدین محل: فلسفه ایجاد آن ها رسیدن به توسعه پایدار در یک حوزه اجتماعی است که به طور مداوم در حال آموزش هستند که آن ها هم بتوانند شهر و محله خود را آموزش دهند که اخیراً بحث آموزش زیست محیطی آن ها هم شروع شده است.

زیرا شعار ما این است که صاحبان اصلی شهر، شهروندان هستند و باید خود آن ها شهر را مدیریت کنند و به یک مدیریت پایدار برسند. چون عمر مدیریت در شهرداری کم است و مدت آن حدود ۲ سال است. لذا اگر ما بخواهیم برنامه هایمان را براساس مدیریت ها تنظیم کنیم، آن برنامه ناپایدار است، بنابراین باید برنامه ها براساس شهروندان برنامه ریزی شود.

۵. جایگاه ارزیابی زیست محیطی در پروژه های شهرداری چگونه است؟ چند درصد از پروژه هایی که تاکنون انجام شده دارای گزارش ارزیابی هستند؟

این فعالیت تا قبل از ۲ سال پیش نزدیک به صفر بود اما از ۲ سال پیش ارزیابی زیست محیطی برای پروژه های زیست محیطی مورد توجه قرار گرفته است. البته به غیر از پروژه هایی که موظف به اجرای ارزیابی هستند، سایر

پروژه های ما از امسال براساس ابلاغ، باید ارزیابی زیست محیطی، اقتصادی، اجتماعی و فنی داشته باشند. از آنجایی که شهرداری با دانشگاه تهران، دانشگاه آزاد و انجمن متخصصان ارزیابی ارتباط دارد، در تلاش برای تهیه یک پیش نویس برای انجام پروژه های ارزیابی زیست محیطی هستیم که دارای یک روش باشد و بتوانیم برای تمام پروژه های شهری، یک پیوست زیست محیطی داشته باشیم.

از این طریق ما می توانیم برای اولین بار برای بخش ارزیابی زیست محیطی یک بازار کار داشته باشیم که از سال ۱۳۸۷ ایجاد می شود.

در کنار شروع این کار ما در حال شروع ارزیابی استراتژیک زیست محیطی

هم هستیم که در سیاستگذاری ها و تصمیم گیری های کلان می توانیم در زمینه ارزیابی استراتژیک داشته باشیم.

۶. به نظر شما شهرداری تهران با مراکز آموزش عالی چه تعاملی می تواند داشته باشد؟

در گذشته نه این که نبوده، اما این ارتباطات براساس سلیق و پراکنده بوده و این همکاری ها به شکل یک منشور و یک عزم وجود نداشته است. در حال حاضر، اتاق فکر ارتباط با نخبگان، مرکز مطالعات برنامه ریزی شهر تهران است و دارای ۲۱ کمیته در حفره های مختلف است. که این کمیته ها بر نخبگان دانشگاهی تاکید دارد. برنامه پیش بینی شده به این صورت است که باید حداقل ۳۰۰ نخبه در حوزه های مختلف در راس کار برنامه ریزی کنند و ایراد کار را بگیرند و ما هم باید مجری خوب کار آن ها باشیم.

۷. نقش NGO ها در همکاری با شهرداری را چگونه می بینید و چگونه می توانید در این زمینه مساعدت نمایید؟

ما در حوزه های مختلف NGO ها همکاری می کنیم. البته متأسفانه NGO ها مانند سابقه فعالیت ندارند ما در شهرداری تهران در پروژه های مختلف اعلام آمادگی کردیم و اعلام نمودیم که آماده هستیم از نظرات معقول آن ها برای بهتر شدن کار شهرداری استفاده کنیم و با نمایندگان شبکه NGO ها در تماس هستیم.

در بخش سخت افزاری هم در حد مقدرات، آماده دادن امکانات به تشکل ها هستیم. مثلاً ما نمی توانیم مکانی ثابت برای استقرار هر تشکل در اختیار آن ها

زیست محیطی اکولوژیک در آن رعایت شود با مالزی و کشورهایی که اعلام آمادگی کردند، وارد مذاکره شدیم.

۹. برنامه های شهرداری تهران در ارتباط با توسعه پایدار شهری در آینده چگونه می باشد؟

اولویت های ما در سه حوزه اقتصادی، اجتماعی و اکولوژیکی است که در حوزه های فنی و ساختاری در حال فعالیت هستیم.

در حوزه اقتصادی، رسیدن به منابع مالی پایداری مد نظر است که در این مبحث تعریف یک سری از فعالیت ها برای رسیدن به منابع مالی است که سعی بر آن است از فعالیت ها برای رسیدن به منابع مالی است که سعی بر آن است از فعالیت های غیر زیست محیطی مانند فروش تراکم و غیره به مرور زمان خارج شویم.

در حوزه اجتماعی، اولویت در مشارکت پایدار است و هدف، مشارکت شهروندان در رسیدن به برنامه های پایدار است.

در حوزه اکولوژیکی، رعایت استانداردها و الزامات زیست محیطی فعالیت ها و ماموریت های شهرداری می باشد. که هر یک دارای یک سری زیر حوزه ها و یک سری اولویت هاست.

قرار دهیم، زیرا خود شهرداری هم برای کارکنان خود در زمینه مکان استقرار در مضیقه است.

ما در زمینه ایجاد تشکل های زیست محیطی شهری حمایت می کنیم. همچنین با شبکه تشکل های زیست محیطی و اجرای همایش ها و نمایشگاه های مربوط به آن ها همکاری داریم.

در ارتباط با تشکل ها می توانیم نقاط ضعف و قوت خود را بفهمیم و مکمل یکدیگر باشیم.

۸. آیا هزینه های خارجی زیست محیطی در اجرای پروژه های شهرداری در نظر گرفته می شود؟

متأسفانه تاکنون از این کمک ها در پروژه ها استفاده نشده است، اما ما در چند حوزه وارد صحبت شدیم. از آن جمله می توانیم همکاری با یونیسف که در زمینه آموزش کودکان، همکاری با UNDP و مترو پلیس که کنوانسیون کلان شهرهاست، را بیان کنیم.

پروژه های دیگر در حوزه محیط زیست که می توان شخصاً پروژه های حیات وحش و اکوتوریسم را نام برد و در بحث باغ وحش اکولوژیک که شاخص های